

Sygn. akt IV CSK 370/06

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 2 lutego 2007 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Marek Sychowicz (przewodniczący)

SSN Elżbieta Skowrońska-Bocian (sprawozdawca)

SSN Maria Grzelka

w sprawie z powództwa Zakładów Tworzyw Sztucznych "E. – B." SA
przeciwko M. S.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 2 lutego 2007 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego M. S.

od wyroku Sądu Apelacyjnego [...]

z dnia 15 maja 2006 r.,

oddala skargę kasacyjną.

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 15 maja 2006 r. Sąd Apelacyjny zmienił wyrok Sądu Okręgowego w G. z dnia 21 czerwca 2005 r., I C .../04 w zakresie odsetek zasądzonych od pozwanego M. S. W pozostałym zakresie oddalił apelację tego pozwanego pozostawiając zaskarżone orzeczenie niezmienione w zakresie zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda - Zakładów Tworzyw Sztucznych „E.-B.” S.A. kwoty 269.366,58 zł.

Zasądzona kwota stanowi należność na rzecz powoda od spółki „T.-B.”, której prezesem zarządu był od dnia 17 września 2001 r. pozwany M. S. Zastąpił on zarząd wspomnianej spółki, w skład którego wchodził W. R., A. K. i D. M. Występowali oni przed sądem pierwszej instancji po stronie pozwanej, jednak powództwo w stosunku do nich Sąd pierwszej instancji oddalił, a apelacja strony powodowej została odrzucona.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że spółka „T.-B.” prowadziła działalność gospodarczą na szeroką skalę. W 2001 r. wystąpiły pewne trudności, które spowodowały, że w dniu 20 czerwca 2001 r. zarząd w osobach pozwanych W. R., A. K. i D. M. wystąpił do sądu z wnioskiem o otwarcie postępowania układowego. Postępowanie przedłużało się, a w dniu 27 września 2001 r. zgromadzenie wspólników odwołało dotychczasowy zarząd powołując w to miejsce pozwanego M. S. W czasie, kiedy był on jedynym członkiem zarządu powodowa spółka wystąpiła o wszczęcie egzekucji przeciwko „T.-B.”. Egzekucja ta została umorzona w dniu 11 lipca 2002 r. wobec stwierdzenia bezskuteczności. Postanowieniem z dnia 7 lutego 2003 r. Sąd Rejonowy w G. oddalił wniosek spółki „T.-B.” o otwarcie postępowania układowego, gdyż zarząd spółki nie złożył żądanych przez Sąd dokumentów, nie uiścił zaliczki na poczet kosztów sporządzenia opinii biegłego, a także nie poinformował sądu o zmianie siedziby spółki oraz nie stawił się przed sądem w celu złożenia wyjaśnień. Sąd Rejonowy w G. oddalił także wniosek jednego z wierzycieli spółki „T.-B.” o ogłoszenie jej upadłości z uwagi na niemożliwość pokrycia kosztów postępowania upadłościowego.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd pierwszej instancji uznał, że powództwo jest zasadne jedynie w stosunku do M. S. Pozostali pozwani wykazali

okoliczności zwalniające ich od odpowiedzialności na mocy art. 299 k.s.h., gdyż będąc członkami zarządu wnieśli o otwarcie postępowania układowego. Oddalenie wniosku spowodowane zostało nieprawidłowym zachowaniem się pozwanego M. S., który pełnił już wówczas funkcję członka zarządu spółki „T.-B”. Jako podstawę zasądzenia żądanej kwoty Sąd wskazał art. 299 k.s.h. uznając, że wskazane w tym przepisie przesłanki odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki zostały spełnione.

Apelacja powodowej spółki została odrzucona, natomiast apelacja pozwanego M. S. częściowo uwzględniona. Sąd Apelacyjny zmienił datę, od której zasądzono odsetki ustawowe od należności głównej wskazując, że wymagalność roszczenia w stosunku do pozwanego powstała po upływie 14 dni od chwili doręczenia mu odpisu pozwu. Sąd pierwszej instancji nie uwzględnił, że przyjęta przez niego data, od której zasądził odsetki, to data wymagalności roszczenia w stosunku do spółki „T.-B”. Sąd drugiej instancji nie podzielił natomiast zawartego w apelacji stanowiska, że członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiadają tylko za te zobowiązania, które powstały i stały się wymagalne w okresie pełnienia przez nich obowiązków. Wniosek taki nie znajduje podstaw w treści art. 299 k.s.h. Wykładnia przepisów prowadzi do wniosku, że ustawodawca nie różnicuje i nie ogranicza odpowiedzialności członków zarządu za zobowiązania spółki tylko do pewnych ich kategorii (tych, które powstały i stały się wymagalne w czasie pełnienia funkcji). Odpowiedzialność tę ponoszą wszystkie osoby będące członkami zarządu w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja w stosunku do spółki okazała się bezskuteczna. Sąd Apelacyjny uznał także, że złożenie w dacie rozpoznawania przez sąd wniosku spółki o otwarcie postępowania układowego przez jednego z wierzycieli wniosku o ogłoszenie upadłości tej spółki, nie ekskulpuje członka zarządu, który sam takiego wniosku nie złożył. Pozwany nie może skutecznie wyłączyć swoją odpowiedzialność opartą na art. 299 § 1 k.s.h. w sytuacji, gdy jego zaniedbania doprowadziły do oddalenia wniosku o otwarcie postępowania układowego, a także wniosku o ogłoszenie upadłości (wnioski te były rozpoznawane łącznie).

Skarga kasacyjna pozwanego od orzeczenia Sądu drugiej instancji oparta została na podstawie naruszenia prawa materialnego (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.).

Wskazuje się w niej niewłaściwe zastosowanie art. 299 § 2 k.s.h. w związku z art. 15 § 1 prawa układowego oraz art. 5 ust. 3 prawa upadłościowego „przez przyjęcie”, że pozwany nie wyłączył swojej odpowiedzialności w sytuacji, gdy wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony przez jednego z wierzycieli spółki „T.-B.” i nie wystąpiła potrzeba ponawiania takiego wniosku przez pozwanego. Ponadto pozwany postawił zarzut niewłaściwego zastosowania art. 299 § 2 k.s.h. w związku z art. 116 § 1 i 2 ordynacji podatkowej wyrażające się w uznaniu, że pozwany ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 299 § 1 k.s.h., chociaż z przytoczonych przepisów ordynacji podatkowej wynika, iż członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi odpowiedzialność tylko za zobowiązania podatkowe powstałe w czasie pełnienia przez niego funkcji członka zarządu.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O dnia 1 października 2003 r. obowiązuje ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz. U. Nr 60, poz. 535) jednak, jak trafnie przyjęły oba Sądy orzekające, nie ma ona w rozpoznawanej sprawie zastosowania. Ocena prawna stanu faktycznego ustalonego w toku postępowania musi zostać dokonana na podstawie przepisów rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. - prawo o postępowaniu układowym (Dz. U. Nr 93, poz. 836 ze zm.) oraz rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (tekst jedn. Dz. U. 1991, Nr 118, poz. 512 ze zm.). W świetle wskazanych przepisów skarga kasacyjna pozwanego jest niezasadna.

Z uzasadnienia podstaw skargi kasacyjnej wynika, że w rozpoznawanej sprawie skarżący kwestionuje prawidłowość dwóch zasadniczych elementów argumentacji Sądu Apelacyjnego. Po pierwsze, niewykazanie przez pozwanego okoliczności zwalniających od odpowiedzialności wynikającej z art. 299 § 1 k.s.h.; po drugie, przyjęcie, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością ponosi odpowiedzialność za zobowiązania spółki zarówno te, które powstały w okresie pełnienia przez niego funkcji członka zarządu, jak i za zobowiązania powstałe wcześniej, byleby istniały one w czasie pełnienia wskazanej funkcji.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego nie zostało skutecznie podważone zarówno w odniesieniu do pierwszej, jak i drugiej kwestii. Co do kwestii pierwszej skarżący

wywodzi, że w art. 299 § 2 k.s.h. ustawodawca posłużył się formą bezosobową („...zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub wszczęto postępowanie układowe”) co oznacza, że wniosek o ogłoszenie upadłości może zostać złożony przez kogokolwiek (np. jak w rozpoznawanej sprawie przez jednego z wierzycieli) i ta okoliczność zwalnia członka zarządu z obowiązku ponawiania takiego wniosku.

Proponowana wykładnia art. 299 § 2 k.s.h. rzeczywiście może znaleźć pewne oparcie w ściśle gramatycznej wykładni analizowanego przepisu. Jednak budzi ona wątpliwości, gdy weźmie się od uwagę całą treść tego paragrafu, a także cel, osiągnięciu którego ma służyć wprowadzenie odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za zobowiązania spółki w razie bezskuteczności egzekucji prowadzonej przeciwko spółce. Artykuł 299 k.s.h. ma bowiem w pierwszej kolejności zabezpieczać interesy wierzycieli spółki, ale także ma skłonić członków zarządu do należytego prowadzenia interesów spółki, dokładania należytej staranności w zarządzaniu majątkiem takiej osoby prawnej. Proponowana przez skarżącego interpretacja w znacznej mierze ograniczyłaby możliwość zrealizowania drugiego ze wskazanych celów. Należy także zauważyć, że z niewadliwie ustalonych okoliczności sprawy wynika, iż wniosek o ogłoszenie upadłości spółki „T.-B.” zgłoszony został przez jednego z jej wierzycieli (M. Service S.A.) w dłuższy czas po wystąpieniu okoliczności uzasadniających ogłoszenie upadłości. W takiej sytuacji, nawet gdyby podzielić proponowaną przez skarżącego wykładnię art. 299 § 2 k.s.h., wniosek o ogłoszenie upadłości nie wyłączyłby jego odpowiedzialności, gdyż nie został zgłoszony w „czasie właściwym”.

Pozbawione podstaw jest także twierdzenie, że członek zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością odpowiada jedynie za te zobowiązania spółki, które powstały w okresie pełnienia przez niego funkcji. Sąd Apelacyjny trafnie wskazał, że w art. 299 k.s.h. nie zawarto żadnego ograniczenia zakresu zobowiązań spółki, za które może odpowiadać członek jej zarządu. Problematyką ponoszenia odpowiedzialności członków zarządu spółki w sytuacji, gdy skład osobowy tego zarządu ulegał zmianie, zajmował się już także Sąd Najwyższy wskazując, w uzasadnieniu wyroku z dnia 25 września 2003 r., V CK 198/02 (Wokanda 2004, nr 6, s. 7), że odpowiedzialność na zasadach określonych w art. 298 k.h. (obecnie art. 299 k.s.h.) ponoszą osoby będące członkami zarządu

w czasie istnienia zobowiązania, którego egzekucja przeciwko spółce okazała się bezskuteczna. Odwołując się do wcześniejszych orzeczeń Sądu Najwyższego podkreślono tam, że wystarcza samo istnienie zobowiązania - jego wymagalność nie jest konieczna.

Stanowiska przeciwnego nie sposób uzasadnić uregulowaniami zawartymi w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Ordynacja podatkowa (tekst jedn. Dz. U. 2005, Nr 8, poz. 60 ze zm.). Zawarte w art. 116 § 2 Ordynacji uregulowanie ograniczające odpowiedzialność członków zarządu spółki za zaległości podatkowe do zaległości z tytułu zobowiązań, które powstały w czasie pełnienia przez nich obowiązków członka zarządu nie może być odnoszone do odpowiedzialności za cywilnoprawne zobowiązania spółki, zwłaszcza gdy istnieje wyraźny przepis zawarty w kodeksie spółek handlowych.

Z tych względów skarga kasacyjna pozwanego podlegała oddaleniu jako pozbawiona uzasadnionych podstaw (art. 398¹⁴ k.p.c.).